

Marocko 30 oktober – 7 november 2019 med Jim Sundberg

En hel del av skådningen sker i vacker ökenmiljö där vi bl. a. letar efter exklusiva lärkor. Foto: Jim Sundberg.

Varmt välkommen på AviFaunas resa till Marocko!

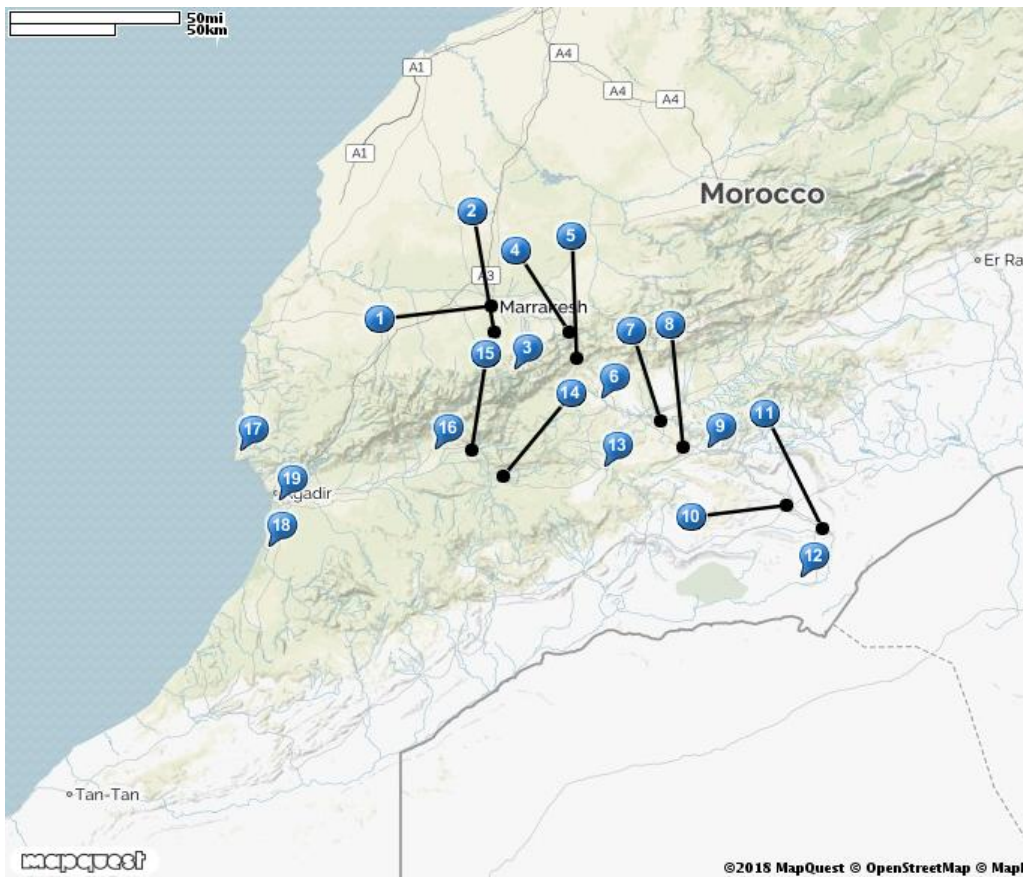
Detta är vår 26:e resa till Marocko, landet med de stora kontrasterna på gränsen till Sahara. Du kommer få uppleva många unika fåglar i vackra och karga sand- och stenökenområden. En havsfågeltur är också planerad. Kulturen i Marocko är influerad både av araber och nomad- och bergsfolkgruppen berber. Du kommer få njuta av vällagad, kryddig men inte stark mat. De kanske mest kända maträtterna är de så kallade *tajine*grytorna traditionellt tillrättade i lerkärl över öppen eld. Vi kommer hela tiden att åka i en buss med chaufför. Detta är en Natur- och Kulturresa. Tempot på resan är relativt lugnt, någonstans mellan en och två storkar. Ett par lite längre transporter och ett par fältluncher drar upp klassificeringen.

I Soudalen brukar det övervintra flockar med vit stork. Foto: Ola Bondesson.

Resan i korthet

Dag	Orter/resplan
1	Resan startar på Marrakech flygplats. Transport till hotell i Höga Atlas. Natt i skidorten Oukaimeden.
2	Höga Atlas. Natt i Ouarzazate.
3	Tizi-n-Tiniffit och Draadalen. Natt i Zagora.
4	Sandökenskådning med 4x4 fordon. Natt i Zagora.
5	Tazenahktslätten och Taliouine. Natt i Taliouine.
6	Taroudant och områden nära Agadir. Natt i Agadir.
7	Havsfågeltur, stadstur Agadir och Tamri. Natt i Agadir.
8	Oued Massa och Oued Sous. Natt i Marakech.
9	Hemresedag. Flyg från Marrakech.

1. Marrakech
2. Höga Atlas
3. Okaïmeden
4. Forêt Toufliht
5. Tizi n'Tichka
6. Amerzgane P1505
7. Barrage El Mansour
8. Tizi-n-Tinifit
9. Agdz
10. Zagora
11. Draadalen, South
12. Mhamid desert
13. Tazenakht
14. Taliouine
15. Aoulouz
16. Sousedalen, North
17. Tamri NP
18. Oued Massa
19. Oued Souss

DAG-TILL-DAG PROGRAM

Dag 1: Morgonflyg från Skandinavien till Marrakech. Transport upp till hotell nära skidorten Oukaïmeden i Atlasbergen. Natt i skidorten Oukaïmeden..

I Höga Atlas, som skymtar i fonden, letar vi efter alpina fågelarter och endemen atlasgröngöling. Foto: Ola Bondesson.

Dag 2: Vi börjar med att spana efter bergsökenfink samt alpkaja kring Oukaimeden. Därefter passerar vi ett skogsområde vid Toufliath Forest House där vi letar efter atlasgröngöling och koboltmes. Uppe i passet Tizi-n-Tichka spanar vi efter alpkråka. Söder om passet tar vi oss till stenöknen söder om Amerzgane där vi har goda chanser på stenökenlärka, ökentrumpetare och den i Marocko mycket sparsamt förekommande mahgrebstenskvättan. Det är en transport på drygt 25 mil under dagen. Natt i Ouarzazate.

Dag 3: Morgonskådning vid Mansour Eddahbi Dam där vi kan se våtmarksarter såsom rostand, skäggdopping och grå häger, Det finns mycket goda chanser för andra hägerarter, änder, vadare, måsar och kanske en övervintrande fiskgjuse. Efter avslutad skådning tar vi sikte söderut mot Draadalen och Sahara. Söder om Ouarzazate passerar vi en stenöken med lågt buskage. Det här är områden där vi kan se lärkor och kanske snårsångare. Därefter klättrar vi upp i det 1 660 meter höga bergspasset Tizi-n-Tinififf i bergskedjan Jbel Sarhro. Ett mycket imponerande pass med bråddjupa klippstup där kungsörn, svarta stenskvättor och stenökenlärkor härskar. På andra sidan väntar Draadalen som är ett viktigt övervintringsområde för många fåglar. Söder om Agdz finns en bro över floden Draa där vi bl.a. spanar efter den marockanska rasen av sädesärta supersonata, blåhake (vistjärnig), enkelbeckasin, vattenrall och palmduva. Sista skådarstoppet blir palmlunden vid Ifly där det finns intressanta övervintrande arter såsom klipphöna, palmduva, härfågel, blåtrast, atlassångare, snårsångare och saharaskriktrast. Vid Draafloden kan man med tur se flyghöns som kommer in för att dricka. Knappt 20 mils transport under dagen. Natt i Zagora.

Dag 4: I Zagora finns en klassisk skylt där man kan läsa “Timbuktu 52 dygn”, men så långt skall inte vi på vår ökenresa. Tidig morgon styr vi kosan mot staden Mhamid i våra fyrhjulsdrivna fordon och ger oss sedan ut i öknen i riktning mot sanddynen Erg Chigaga. Det blir en tur ut på spår där endast fyrhjulsdrift gäller med sikte på arter såsom ökenlöpare, sandökenlärka, härfågellärka, ökenstenskvätta, vitkronad stenskvätta, saharasångare, ökenkorp och ökensparv. Det blir också en tur där man får känna på riktig öken med sanddynor och oaser. Lunchen intas ute i fält och vi kommer att vara långt från caféer. Det blir en heldag med riktig ökenkänsla och sen hemkomst till hotellet. Natt i Zagora.

Dag 5: Ganska lång transport denna dag. till Talouine ca 30 mil. Vi satsar på att komma en bit under morgontimmarna. I Agdz tar vi av mot Tazenakht och på Tazenakhtslätten har vi en god chans på tjocknäbbad lärka samt berberstenskvätta. Vi fortsätter sedan mot saffransmetropolen Taliouine och Sousdalgången. Chansen är god på arter såsom vit stork, svartvingad glada, örnvråk, hökörn och någon av de större falkarna. Dalgången är också rik på tättingar och arter som vi har god chans på är brunstrupig backsvala, saharaskriktrast, häcksparv och kornsparv. I de torrare delarna av dalgången trivs tjockfot, ökenlöpare, svartbukig flyghöna och ökenstenskvätta. En specialitet för dalen är arganträdet, en endemisk art för Nordafrika, som växer i glesa savannliknande bestånd. Har vi tur kommer vi att se några av de trädklättrande getterna som idag mest är en turistattraktion. Vi skådar längs vägen, men transporten är lång. Natt i Taliouine.

Dag 6: Morgonskådning och en kulturvandring under förmiddagen i Talouine. Skådning längs vägen genom Sousdalen på väg mot kusten. Natt i Agadir.

Den vackra hussparven finns här och där i stadsmiljö i Marocko. På bilden syns en hane. Foto: Ola Bondesson.

Dag 7: Havsfågeltur under förmiddagen. Drygt halva dagen ägnas åt en pelagisk tur utanför Agadir. Vi åker ut med den bekväma båten M/S Aba Karim, som är chartrad enkom för oss. De har också med sig ”chum”, som används för att mata in fåglarna åt oss. Vi kan räkna med att kunna se havssulor, baleariska liror och mindre liror på närhåll, några labbar dyker säkert upp som en extra krydda, t.ex. bredstjärtad labb eller storlabb. Ute på havet serveras vi en förnämlig lunch med alla tänkbara tillbehör. Chansen är stor att vi får sällskap av några delfiner – springare är den mest sannolika arten. På eftermiddagen fortsätter vi norrut och skådar vid Tamri. Där är målarten nummer ett, eremitibis men också rödnäbbad trut står högt på önskelistan. Innan dagen är över kommer vi troligen att ha lagt till lagerlärka, diademrödstjärt, svart stenskvätta, och kanske afrikansk borstekorre på dagens artlista. Natt i Agadir.

Under den planerade havsfågelturen utanför Agadir har vi chans att se havsfåglar på nära håll. Här en havssula. Foto: Ola Bondesson.

Dag 8: Vi börjar skådningen vid Oued Massa, som är en flodmynning med många intressanta arter. Området påverkades kraftigt av att sandbanken vid flodmynningen spolades bort under en vårstorm 2010. Därför är det svårt att förutsäga vad vi kommer att se när det gäller våtmarksarter. Chans finns på marmorand, rallhäger, bronsibis, större flamingo och flera arter av vadare. Häckande arter är klipphöna, minervauggla, palmduva, brunstrupig backsvala, svartkronad tchagra och häcksparv. Området lockar också många rovfågelsarter och vi kan spana efter hökörn som är regelbunden vintertid. På de torrare markerna ovanför floddalen häckar tjockfot, ökenlöpare och svartbukig flyghöna. Efter lunch påbörjar vi transporten upp till Marrakech. Natt i Marrakech.

Vid Oued Massa brukar det häcka minervauggla. Foto: Ola Bondesson.

Dag 9: Efter frukost på hotellet tar vi oss till flygplatsen i Marrakech där vår resa avslutas.

Resans pris: 19 900 kr

AviFauna förbehåller sig rätten att, p g a exempelvis valutaförändringar, oförutsedda ökade kostnader för landarrangemanget såsom bränsletillägg, nyligen införda skatter och mindre deltagarantal än angiven miniminivå på gruppen, höja resans pris med 5 % till då slutbetalning skall föreläggas. Vi eftersträvar verkligen att INTE behöva göra det och i praktiken inträffar det sällan. Observera också att vissa smärre justeringar kan behöva ske med start- och sluttid för resan, även om vi eftersträvar att inte ändra detta heller. Se också under rubriken flygresa till landet.

Vad ingår i priset

- logi i dubbelrum på hotell i turistklass.
- helpension.
- alla transporter mellan start- och slutpunkt på resan.
- dricks till guider och i samband med de i resan ingående måltider.
- svensk reseledning.
- bidrag till AviFauna Naturresors fågelskyddsfond.
- förhandsinformation om resan och artlista.
- utförlig reserapport från resan.

Vad ingår inte i priset

- flygresa till och från mötesplatsen på Marrakech/Agadirs internationella flygplats
- personliga utgifter såsom klädtvätt, telefon och alkoholhaltiga drycker
- rumsdricks på hotellen
- andra utgifter om deltagaren inte väljer att delta i gruppens program
- utgifter orsakade av förseningar till anslutningspunkten
- reseförsäkring och/eller avbeställningsskydd

Flygresa till landet

Flyg till **Agadir/Marrakech** ingår inte i resans pris. **Om du inte kryssat i att AviFauna skall sköta din flygbokning på anmälningssblanketten**, boka inte din flygresa utan att ha kontaktat AviFauna först. I normala fall vet vi cirka 6 månader innan avresa de exakta mötestiderna och du får ett besked från AviFauna när det är dags att boka flyg. **Om du kryssat för att AviFauna skall boka flygbiljett på anmälningssblanketten**, gör AviFauna det för en expeditionsavgift på 150 kr. Men observera att de flygresor vi bokar i allmänhet blir dyrare än om du bokar själv, vi har inte samma möjligheter att köpa billiga biljetter då vi handlar genom en underleverantör. Det billigaste är att alltid boka själv som privatkund. Skulle resan bli inställd på grund av AviFauna får du som bokat egen flygbiljett efter vi gett klartecken till det tillbaka pengarna för den.

Bagage

Observera att kikare, tub och kamerautrustning bör ingå i handbagaget, där risken för stötar och stöld är mindre. Skulle ditt bagage bli försenat eller förkommet kan det också vara en fördel att ha toalettartiklar, viktig medicin, ett ombyte kläder etc. i handbagaget. Tänk också på att bagageutrymmet i våra fordon kan vara begränsat, packa gärna i mjuka s k *soft bags* med storleken anpassad till innehållet. Kontrollera med ditt flygbolag vilken viktgräns och viktmått som gäller (varierar i allmänhet mellan 15 till 30 kg för incheckat bagage och 8 till 12 kg för handbagage).

Reseförsäkring

Observera att du är skyldig att ha en reseförsäkring. Du kan förmodligen teckna en reseförsäkring via din hemförsäkring. Kontrollera att du verkligen får fullgott resesydd, inklusive sjuk- och hemtransport vid allvarlig sjukdom eller olycka samt vidaretransport om du skulle missa flyget eller någon anslutning på resan. Om du har reseförsäkring på ditt kreditkort som du betalar med, kontrollera vad som ingår.

Om du har en diagnosticerad sjukdom kan det innebära begränsningar för vad reseförsäkringen täcker. Kontrollera detta med ditt försäkringsbolag.

Som ett alternativ till att teckna reseförsäkring via hemförsäkringen kan man också köpa separata reseförsäkringar, sök på nätet efter företag som erbjuder det.

Hälsa och vaccination

Det kan vara god idé att medföra lite egna sjukvårdsartiklar som preparat mot diarréer, t.ex. Dimor, som kan köpas receptfritt på apotek och stoppar okomplicerad diarré. Kom också ihåg att packa med handsprit. Handsprit säljs hos de flesta apotek och apoteksombud. Ta med små förpackningar så att ni kan ha dem i öppningsbara plastpåsar i handbagaget på flyget. Mindre förpackningar får också lättare plats i en jackficka. Plåster och cerat för torra läppar kan också vara klokt att packa med liksom vätskeersättning ifall du skulle råka ut för någon svårare magåkomma.

Allmän uppläggning

Marocko är kontrasternas land och det innebär att vi kommer att skåda i de mest skilda biotoper under resans gång. Söder om Agadir ligger floden Massas mynning. Det är i dag en del i Sous-Massa nationalpark och är ett av de mest intressanta våtmarksområdena längs Marockos Atlantkust. Vi kommer att göra ett grundligt besök i parken och dess omgivningar. Utanför Ouarzazate finns en konstgjord damm, Mansour Eddahbi Dam. Den fungerar som en magnet på fåglarna ute i öknen och drar till sig mycket av intresse. Den besöker vi när vi är i Ouarzazate.

Ökenmiljöerna är av det skiftande slaget. Kring Ouarzazate blir det stenöken och i Draadalen bjuds vi på mycket blandade ökenmiljöer med intressanta oaser. Mest intressant blir givetvis turen ut i Sharaöknen till sanddynerna Erg Chigaga. Här bjuds vi på riktiga ökenmiljöer. Under den här perioden är oaserna i öknen av stort intresse då de fungerar som magneter på flyttande rovfåglar och tättingar.

Dalgången där floden Sous rinner bjuder på ett omväxlande jordbrukslandskap med en hel del inslag av fruktodlingar och arganskogar. Hela tiden som man åker i dalgången har man Höga Atlas som en fond i fjärran och dalgången är rik på fåglar. Här har man chans att se flyghöns, tjockfot, rovfåglar och många olika arter tättingar.

Vi kommer också att göra en halvdags havsfågeltur (pelagic trip) utanför Agadir. Då blir det fina möjligheter att studera och fotografera havsfåglar av flera skilda arter samt kanske även en del havsdäggdjur, framförallt delfinarten springare.

Det blir en hel del tidiga morgnar. I Marocko är man morgonpig och serverar frukost tidigt och därför hinner vi ofta med att äta den på hotellen, men det kan också bli frukost ute i fält vid något tillfälle. Lunchen äter vi ute i fält med mat som vi handlar kvällen före eller under förmiddagen samma dag. På det viset tjänar vi in mycket tid som kan utnyttjas till skådning. Några gånger blir det också möjlighet till kaffe på något café under dagen, men inte alla resans dagar.

Huvudmålet äts på hotellet på kvällen efter avslutad skådning och sedan vi hunnit med en dusch. Artgenomgångar, då vi sammanfattar vad vi sett under dagen, hålls i samband med huvudmålet. Då går vi också igenom morgondagens aktiviteter och vilka fåglar det finns anledning att vara speciellt uppmärksam på.

Logistandard

Vi bor i dubbelrum på bra, trevliga och rena hotell med dusch och toalett på rummen.

Den traditionella grytan Tajine tillreds i lerkärl över öppen låga.. Foto: Jim Sundberg.

Mat och dryck

Under hela resan har vi halvpension, undantag är dag 1 och dag 9 då vi flyger. På kvällen intas en ordentlig måltid på hotellets restaurang. Det marockanska köket är spännande och på många håll märks den franska influensen. Maten är ofta ordentligt kryddad men inte överdrivet het (kryddstark). Mest känt är olika rätter med couscous, kebab, tajinegrytor, soppor och bakverk. Nationalrätten är couscous som serveras i många olika skepnader. Grynen serveras tillsammans med många olika grönsaker och kött av får eller kyckling. Tajinegrytorna av lera är ett annat välkänt inslag i det marockanska köket. Rätten kan närmast jämföras med en svensk köttgryta, kycklinggryta eller fiskgryta beroende av vad man väljer till huvudingrediens. Denna serveras tillsammans med olika grönsaker, mandel, torkade plommon och oliver i olika kombinationer. Tajine är en rätt som går att få på många platser. Kebab serveras ofta på lite mindre restauranger

och snabbmatställen. Att tänka på när man äter kebab är att det skall vara helt kött. En del serveras med hackat (malet) kött och då är risken klart större att man kan få dålig mat = magproblem.

Maten på de stora hotellen och på större restauranger är ofta franskinfluerad och av internationell karaktär, men det kan också gå att få de traditionella rätterna. På hotellen serveras ofta en buffé där man har möjlighet att själv styra sitt val av mat

Om du har någon allergi eller inte äter viss mat måste du säga till om det senast vid slutbetalning.

Resans tempo och strapatser

Detta är en Natur- och Kulturresea resa. Tempot på resan är relativt lugnt, någonstans mellan en och två storkar. Ett par lite längre transporter och fältluncher drar upp klassificeringen. Observera att det kan bli långa relativt långa dagar i fält. Frukost äts normalt tidigt på hotellet. Vi kommer att utnyttja den ljusa delen av dagen i så stor utsträckning som möjligt till skådning. Solen går upp strax efter 07.00 och ner strax efter 17.00 under vår vistelse. Det är begränsade möjligheter att välja sovorgon under någon av dagarna, men natten blir ganska lång, då dagen är förhållandevis kort, så man hinner ändå med att få ganska mycket sömn.

Vägarna är många gånger mycket bra i Marocko, men det förekommer givetvis avsnitt av sämre kvalitet. Trafiken är ibland ganska intensiv, men vi har ju en inhyrd chaufför som sköter körningen. Det innebär att vi alla har möjlighet till vila under transporterna, samtidigt måste man vara medveten om att det finns mycket att se längs vägarna i Marocko både ur fågelsynpunkt, natur- och kulturupplevelser samt fina landskapsvyer.

Vi kommer inte att röra oss i någon svårgången terräng, men i öknen kan det förekomma en del stenig mark och stickiga buskage. Det blir inte heller fråga om några stora höjdskillnader för oss under skådningen, men däremot för vårt fordon. Mycket av fågelskådningen i Marocko sker längsmed vägarna, där "kamelfilerna" erbjuder bra möjligheter att ställa fordon och att stå och skåda. Tänk också på att det blir ganska varmt i öknen och att man måste kunna fylla på vätska med jämna mellanrum, annars drabbas man lätt av huvudvärk och trötthet.

Förutom fåglar...

... kommer vi att möta många andra upplevelser. Det vanliga livet i Nordafrika skiljer sig ganska mycket från Sverige. I turistorterna Agadir och Marrakech kommer vi att känna igen oss när vi handlar och besöker restauranger, men när vi kommer ut på landsbygden möter vi helt annorlunda miljöer och situationer. Vi kommer att möta många människor. Ofta väcker vi västerlänningar ett stort intresse och även om man stannar på en tillsynes folktom plats för att skåda, dröjer det ofta inte lång tid förrän man har folk omkring sig. Man är helt enkelt nyfiken och det får vi vänja oss vid!

I många städer finns det stora marknadsplatser med ett vimlande folkliv, men vi kommer inte att ägna någon tid under resan till att besöka dessa, bara om det behövs för att förse oss med proviant för dagen.

Arganskogarna i Sousedalgången är unika för Marocko. Sousedalgången är också en rik jordbruksbygd där det finns en hel del fruktodlingar och olivträd. Där kommer vi att möta

trädklättrande getter tillsammans med en mängd olika rovfåglar. Cirka 10 mil in i landet från Agadir ligger den historiskt intressanta staden Tarroudant med en mycket välbevarad ringmur. Även Ouarzazate är en stad med en rik historia och den har en mycket välbevarad och imponerande stor kasbah, en gammal borg på arabiska.

Marocko är ett land med en mycket blandat kultur. De invånare som kom först till landet var berberna. Ett typiskt inslag i stadsbilden på många ställen är de färgglada kläder som berberna ofta bär. Många av städerna vi passerar är intressanta. Räkna dock inte med att tiden räcker för några längre och djuplodande stadsturer.

Dadelpalmen dominerar alla oaser vi besöker. Dadelpalmens ursprung är okänt. Från faraonernas tid är den känd först från Mellersta riket på Ekhnatons och Tutankhamons tid. I en oas planteras han- och honpalmer i förhållandet 1: 100. Under blomningstid genomförs konstbefruktning genom att en hanblomställning skärs ner och placeras i en honpalm. Dadelpalmens förmåga att överleva i öknen beror på att rötterna kan tränga djupt ner (enligt uppgift 40 meter!) för att nå grundvattnet. Palmens stam bildas tack vare att fjolårsgrenar huggs bort. Om så inte sker växer palmen som en buske – likt en krona som ligger direkt på marken. Sådana ”buskar” lär vi få se här och var. I oasernas svala och fuktiga skugga under palmkronorna odlas morötter, lök, korn, vete etc.

Vädret...

Vädret är som regel soligt och behagligt varmt på dagarna (ofta 25° eller mer), med svala eller direkt kyliga morgnar ute i öknen. Nederbörd den här årstiden kan förekomma. Blåst är inte helt ovanligt vid den här tiden och då kan det kännas ganska kyligt och bli besvärligt med tanke på sanddrev.

Utrustning

Tubkikare rekommenderas starkt för den som på bästa sätt själv vill kunna avnjuta fåglar och däggdjur i lugn och ro. Det blir många tillfällen att använda tubkikare. Handkikare är naturligtvis ett måste för alla! Du behöver också en rygsäck eller mindre väska som du packar i när vi gör dagsutflykter.

Den som vill vara oberoende beträffande kaffe och te tar med termos och doppvärmare. Ibland går det också att få hett vatten till sin termos i anslutning till frukosten. Nöjer man sig med mineralvatten eller Cola till lunch så inhandlar man det dagen före eller på morgonen. Till luncherna ute i fält behöver du mugg, bestick, matkåsa eller plasttallrik. Det är också praktiskt med ytterligare något plastkärl där man kan lägga upp brödskivor. En liten skärbräda av plast eller trä kan också fungera som uppläggningsfat. En rejäl kniv för att skära upp bröd och frukt är också praktiskt. Tänk dock på att inte packa den i handbagaget! Du kan ta med dig tubar med mjukost/kaviar från Sverige, de klarar sig bra i värmen och erbjuder variation på fältluncherna. Mobiltelefon fungerar bra i Marocko och täckning är mycket god eller god i de delar av landet som vi besöker.

Nätspänningen är 220 V. Som regel passar vanliga europeiska kontakter i vägguttagen.

Glöm inte väckarklocka av något slag!

Du behöver också skydda dig mot värmen och det intensiva solljuset i öknen. Ta därför med solglasögon, solhatt och solskyddsmedel.

Ytterligare några pinaler som resenären kan utrusta sig med: pann-/ficklampa, en liten turrygsäck eller fältväska för dagsutflykten, konserv- och flasköppnare, egen rulle toapapper, pengaväska att bära runt halsen eller magen, några tomma plastpåsar av modell större, visselpipa (s.k. ”artpipa”),

lås till resväskan, stearinljus och tändstickor (vid fall av strömavbrott på hotellet), öronproppar, våtservetter och tvättmedel.

Klädsel

Vädret är i allmänhet soligt och varmt mitt på dagen så ta med lätt klädsel, shorts, T-tröjor och liknande. Speciellt morgnarna kan vara kyliga och du kommer att få användning för en varm tröja, jacka, vantar och kanske mössa, åtminstone i vissa ökenområden, kanske också långkalsingar. Jag rekommenderar att man tar med sig ett s.k. lättviktsställ för att gardera sig. Tänk på att en långärmad skjorta/tunn jacka ofta är den bästa solskyddsfaktorn. Nätterna på hotellen kan vara kyliga. Du vet bäst själv vad du trivs att sova i, men ta informationen ovan i beaktande. Du klarar dig med kraftiga joggingskor och skådarsandaler. Vassa taggar och stenar ligger här och var på marken, så se till att du har skodon med rejält tjocka sulor.

Fotografering

Ganska många brukar fotografera på våra resor – såväl fåglar som landskap och annat. De flesta gör detta som en bisyssla till själva fågelskådandet och resultatet blir som regel hyggligt. Den som vill satsa mer ambitiöst på fotografering bör vara beredd på att avsätta särskild tid för det och gå på egen hand en del (även om det innebär att man inte ser riktigt lika mycket fågel). Tänk också på hänsynen till de resenärer som inte fotograferar. Detta är i första hand en skådarresa, så det gäller att inte riskera att fågeln flyger innan alla hunnit studera den till belåtenhet. Detta brukar sällan vålla något problem.

På en skala ”dåliga – medelgoda – goda” över möjligheterna att fotografera fågel är möjligheterna i Marocko medelgoda, speciellt goda är möjligheterna vid Oued Massa samt i öknen. För landskapsfotografen är Marocko rena guldgruvan – mängder med fascinerande motiv väntar i öknen, Soudalen och kring Ouarzazate samt det myllrande folklivet inne i städerna. Tänk dock på att många muslimer inte vill bli fotograferade! Kontrollera alltid i förväg när du fotograferar att det är OK.

Valuta och personliga utgifter

Marockos valuta heter dirham. Kursen var i januari 2018 ungefär 1 dirham = 0,90 SEK. Valutan är inte konvertibel och vi kan växla när vi kommer till Marrakech på flygplatsen. Det går också att växla på de flesta större hotell men ofta med något sämre kurs. I Agadir finns också uttagsautomater som går att använda. Lämpliga växlingsvalutor är US\$, £ och Euro men även svenska kronor går bra. Tänk på att ta växlingskvitton när du växlar, annars kan du inte växla tillbaka överbliven valuta. Växla inte in för mycket valuta, det är en dålig affär att växla tillbaka vid utresan! Forexkontor här i Sverige kan tillhandahålla marockansk dirham. Man måste dock vara beredd på att beställa i god tid i förväg. De kan nog också vara intresserade av att köpa dirham, förmodligen en bättre affär än att växla tillbaka i Marocko, men det är olagligt att föra ut dirham ur landet.

Tidsskillnad

Marocko tillhör tidszonen ”GMT” och ligger en timme efter Sverige.

Litteratur

Allmänt Du som anmält dig till resan får ett litet häfte, *Länder i fickformat – Marocko*, med basfakta om det land vi skall besöka. Längst bak i häftet finns en litteraturlista för den som vill läsa mer. *Lonely Planet – Morocco* är mycket informativ och har många fina färgfoton. *Berlitz Country Guide – Marocko* är en mindre och billigare variant som också är trevlig (många färgfoton) och på svenska. Båda innehåller mycket matnyttig läsning. *Första Klass Reseguiden – Marocko* är också på svenska har ett mycket tilltalande bildmaterial och bra information för den vetgirige.

Kartor Om din lokala bokhandel inte har någon lämplig **Marockokarta**, så kontakta *Kartbutiken* 08–20 23 03 eller <https://www.kartbutiken.se>.

Lokalguider *A Birdwatcher's Guide to Morocco* (Patrick & Fédora Bergier) är en förstklassig "siteguide" över marockanska fågellokaler, inklusive nästan alla som vi skall besöka. Gostours guider *Finding Birds in Morocco – the deserts* och *Finding Birds in Morocco – coast and mountains* (Dave Gosney) är också mycket användbara. De är omskrivna och har kommit ut i nyttgåvor. Till dem finns också en DVD som man kan köpa till för att ytterligare kunna studera lokalerna och samtidigt lära sig känna igen aktuella fågelarter och deras läten.

Fågelböcker: Funderar du på att skaffa endast en fågelbok rekommenderas *Fågelguiden* (Mullarney, Svensson & Zetterström), den andra upplagan är från hösten 2010. Den tar upp alla splittar som nyligen gjorts bland t.ex. måsfåglar och sångare. Den har också kommit i en praktupplaga, men denna lämpar sig inte som fälthandbok, och innehållsmässigt så finns det man behöver ute i fält i fältupplagan. Fågelguiden finns ju nu också som app till iPhone och Android. Priset ligger på cirka 200 kr. Appen uppdateras med jämna mellanrum och är därför alltid aktuell när det gäller nya splittar.

Däggdjur och övriga djur Vi kommer inte bara att se fåglar, varför någon däggdjursbok också kan vara på sin plats. Den klart bästa är *Mammals of Europe, North Africa and the Middle East* (Aulagnier, Haffner, Mitchell-Jones, Moutou & Zima) som är heltäckande för vår resa och många andra. Vi kommer också att kunna se en hel del dagfjärilar och någon lämplig fälthandbok för dessa bör den intresserade ta med.

Lämpligen vänder du dig till BirdLife Sveriges egen butik *Naturbokhandeln* när du köper fågelböcker inför resan. Förutom att de har ett enastående utbud och kunniga försäljare gynnar du fågelskyddet för varje inköp du gör där. Tel 0485–444 40, <https://www.naturbokhandeln.se>.

Artlista

Du får en preliminär dag-till-dagkrysslista över de fåglar vi kan förvänta oss se i **Marocko**. Det kan vara klokt att förbereda sig genom att läsa på artkännetecknen i förväg. Givetvis kommer vi också att gemensamt diskutera fältbestämning och artkaraktärer på platsen allt eftersom vi skådar oss igenom landets avifauna.

Dag-till-dagkrysslistan är framtagen i samarbete med vår partner iGoTerra som driver en internetsajt och tillhandahåller en app (Pocket) för att registrera och hålla ordning på observationer och foton för 100 000-tals organismer (fåglar, däggdjur, växter, kräddjur e t c) för världens alla länder. Är du standard- eller premiummedlem i iGoTerra, hör då av dig till undertecknad så lägger jag upp dig som medresenär för just den här resan. Du kan då enkelt skapa din egen personliga dag-

till-dagkrysslista som innehåller noteringar om vad du sett tidigare och därmed kan du enkelt se vilka arter/raser som kan bli nya för dig under resan. Du når iGoTerra via www.igoterra.com – du hittar denna resa på hemsidan via Länder > iGoTerra Trips (eller direkt via trips.igoterra.com med samma inloggningsinformation).

Övrigt

På våra resor försöker vi alltid att ge så mycket guidning och hjälp kring fågelliv och annat som olika deltagare kan behöva. Förkunskaper och intresse skiftar dock en hel del och det är inte alltid lätt att avgöra hur mycket vägledning den enskilde deltagaren önskar. Tänk på att du alltid kan fråga om det är något just du tycker är oklart eller vill diskutera närmare under resans gång! Det kan ske i grupp eller mellan fyra ögon med reseledaren. Du är också välkommen att ta kontakt med reseledaren före avresan och diskutera dina behov.

Anmälningssblanketten

Det är mycket viktigt att ditt namn är stavat exakt som i ditt pass på anmälningssblanketten. Anmälningssblanketten fylls i på hemsidan i samband med bokning av resan. Du som bokar resan per telefon, post eller e-post har fått en anmälningssblankett i pappersform. Denna ska givetvis returneras omgående till AviFauna. Använd det bifogade kuvertet du tidigare fått. AviFauna kan inte boka flyg (om du valt låta oss göra det) eller hotell för dig så länge vi inte har tillgång till uppgifterna på anmälningssblanketten.

AviFauna behöver en kopia av ditt pass

När du returnerar anmälningssblanketten till AviFauna skall du också bifoga en papperskopia på ditt passuppslag (där dina personuppgifter finns). Ännu bättre är om du kan skicka en skannad bild på passuppslaget via e-post till admin@avifauna.se. Du som bokar resan på AviFaunas hemsida får där möjlighet att direkt bifoga en kopia på passet via e-post.

Skulle du ha otur och bli av med ditt pass under resan, kan situationen underlättas om du har en kopia på sidorna 2 (med dina personuppgifter) i ditt pass samt två passfoton. Kontrollera att ditt pass gäller sex månader efter beräknat hemkomstdatum. Annars föreligger risken att du inte släpps ombord på flyget.

Slutbetalning

skall vara AviFauna (bankgiro 5019–0453) till handa senast 61 dagar före avresa. Du kommer att få en påminnelse per e-post.

Om AviFauna Naturresor

AviFauna Naturresor har funnits sedan 1985 och har i över 30 år möjliggjort för tusentals naturintresserade att resa till intressanta resmål. Vi skiljer oss från andra naturresebyråer på flera sätt. Dels genom att vi ägs av SOF-BirdLife (f d Sveriges Ornitologiska Förening). Därför går allt vårt eventuella överskott tillbaka till fågelskydd. Vi har också en egen fågelskyddsfond som du kan läsa mer om på hemsidan och i katalogen. Vi reser i små grupper där alla deltagare blir sedda och vi lägger stor vikt vid kunniga, sociala och pedagogiska reseledare. Vi är medlemmar av Resebyråföreningen och följer deras rekommendationer fullt ut. Vi har ställt bankgaranti för vår verksamhet hos Kammarkollegiet, vilket innebär att ingen av våra resenärer blir strandade om något skulle gå

fel, det finns pengar att bekosta hemresor vid oförutsedda händelser. Dessutom är vi och vår personal försäkrade med en professionell resebyråförsäkring. Vi lägger stor vikt vid att våra samarbetspartners arbetar så ekologiskt som möjligt och följer lagstiftningen i de länder de opererar.

Kontakt med AviFauna

Reseledaren Jim Sundberg når du på telefon 070–326 35 08 och e-post js@avifaunanaturresor.se. Observera att våra reseledare kan vara ute och resa, så ibland kan det dröja med svar. Är det akut, kontakta kansliet (nedan).

Vårt kansli kontaktar du på 0485–444 40 eller e-post admin@avifauna.se. Hit kan du vända dig om frågor kring praktiska saker som betalning och bokningsläge, som inte har med fågelfaunan på resmålet att göra.